

Nr 41

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om restitution av bensinskatt för jordbrukstraktorer och skördetröskor.

(1:a avd.)

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 225 av herrar *Eskilsson* och *Sveningsson* samt II: 277 av herr *Magnusson* i Tumhult *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att — utan ändring i övrigt av hittills tillämpade regler — förordna om restitution för år 1962 och tills vidare av skatt för sådan bensin, som förbrukas inom jordbruket till bensindrivna traktorer, självgående skördetröskor och skördetröskor med hjälpmotor, med 390 kronor per traktor och år, 660 kronor per självgående skördetröska och år samt 170 kronor per hjälpmotorförsedd skördetröska och år; ävensom

2) de likalydande motionerna I: 459 av herrar *Georg Carlsson* och *Hermansson* samt II: 544 av herr *Nilsson* i Tvärålund *m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte fastställa restitutionsbeloppen avseende skatt för sådan bensin, som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer och skördetröskor, i enlighet med vad i motionerna angivits, samt att vederbörande utskott måtte upprätta härför erforderligt förslag».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 225 och II: 544.

Restitution av skatt å bensin till jordbrukstraktorer

Enligt 2 § förordningen den 7 april 1961 om bensinskatt utgår sådan skatt med 38 öre per liter. Nämnade skattesats gäller fr. o. m. den 1 januari 1962 på grundval av förslag i propositionen nr 188 till 1961 års höstriksdag. Under tiden den 1 juli—den 31 december 1961 utgick skatten med 33 öre per liter och under tiden den 1 juli 1954—den 30 juni 1961 med 32 öre per liter.

Förordningen om bensinskatt innehåller inte någon bestämmelse om restitution av skatt för bensin, som användes till jordbrukets traktorer och maskiner. Med stöd av riksdagens bemyndiganden har emellertid sedan år 1953 utgått individuell kompensation med schablonbelopp för skatten på *Bihang till riksdagens protokoll 1962. 7 saml. Nr 41*

den bensin, som förbrukats i jordbruket till bensindrivna traktorer. Dessförinnan kompensades jordbruket icke för bensinskatten på annat sätt än genom jordbrukskalkylen, med undantag för åren 1948—1950, då enskilda jordbrukare erhöll kompensation för utgående tilläggsskatt å bensin. Genom statens jordbruksnämnd har restitution av bensinskatt skett med 250 kronor per traktor och år för tiden den 1 januari—den 30 juni 1953, med 300 kronor för tiden den 1 juli 1953—den 31 december 1954 samt med 325 kronor för tiden den 1 januari 1955—den 31 december 1957. Beräkningen av schablonbeloppets storlek hade verkställts på grundval av det statistiska material, som förelåg rörande bensinförbrukningen år 1950 vid traktordrift på jordbruk med en åkerareal av 10—20 hektar. Den genomsnittliga bensinförbrukningen vid sådan traktordrift beräknades till ca 1 200 liter per år och traktor. Av bensinen ansågs en sjättedel åtgå vid körning på väg, för vilken förbrukning restitution icke lämnats. Højningarna av restitutionsbeloppet fr. o. m. den 1 juli 1953 resp. den 1 januari 1955 ägde samband med højning av bensinskatten från 25 öre till 28 öre för liter år 1953 och till 32 öre för liter år 1954.

I propositionen nr 37 till 1959 års riksdag föreslogs att ägare av bensindriven jordbrukstraktor fr. o. m. år 1958 skulle erhålla restitution för erlagd bensinskatt med 340 kronor per år. En ändrad avvägning av schablonbeloppets storlek ansågs nämligen motiverad med hänsyn till att den intensifierade traktordriften medfört ökad bensinförbrukning. För att undvika att ägare av traktorer på de minsta brukningsenheterna skulle bli överkompenserade föreslogs, att schablonbeloppet skulle fastställas med hänsyn till den genomsnittliga bensinförbrukningen på samtliga brukningsdelar eller 1 272 liter. Efter då gällande skattesats, 32 öre per liter, och med beaktande av att en sjättedel av bensinförbrukningen liksom tidigare kunde beräknas hänföra sig till icke restitutionsberättigad körning på väg, borde därför schablonbeloppet beräknas till ($\frac{5}{6} \times 1\,272 \times 0,32 =$) 339 kronor eller avrundat 340 kronor. I sitt av 1959 års riksdag godkända betänkande nr 20 tillstyrkte bevillningsutskottet förslaget i propositionen.

Restitution av skatt å bensin till skördetröskor

I anledning av en av 1956 års riksdag gjord framställning (jfr 1956 års bevillningsutskotts betänkande nr 54 och samma års riksdagsskrivelse nr 367) uppdrog Kungl. Maj:t åt statens jordbruksnämnd att verkställa utredning och inkomma med förslag om restitution av skatt å bensin, som användes vid drift av skördetröskor. På grundval av nämndens utredning föreslogs i propositionen nr 95 till 1957 års riksdag, att restitution av erlagd bensinskatt fr. o. m. år 1957 skulle ske med 575 kronor per år för självgående skördetröska och med 150 kronor per år för skördetröska med hjälpmotor. Restitutionsbeloppen hade beräknats med ledning av visst statistiskt material rörande den genomsnittliga bensinförbrukningen under åren 1954—

1956. Medeltalet av den årliga bensinförbrukningen per skördetröska beräknades till 1 988 liter för de självgående tröskorna och 607 liter för de bogserade. Efter dåvarande skattesats av 32 öre per liter utgjorde den därpå belöpande bensinskatten 636 resp. 194 kronor. De ovannämnda schablonbeloppen 575 resp. 150 kronor framkom efter en reduktion med hänsyn till en antagen överrepresentation av de största brukningsenheterna i undersökningsmaterialet. Däremot gjordes ingen reduktion för eventuell landsvägskörning. Bevillningsutskottet fann i sitt av 1957 års riksdag godkända betänkande nr 35 icke anledning till erinran mot förslaget i propositionen.

Jordbruksnämndens promemoria angående omfattningen av bensinskatte-restitutionerna på jordbrukets område

I en inom jordbruksnämnden upprättad, den 15 mars 1962 dagtecknad promemoria angående omfattningen av bensinskatte-restitutionerna på jordbrukets område redovisas resultatet av en inom nämnden gjord bearbetning av de uppgifter om bensinförbrukningen, som inhämtats vid en av nämnden för år 1960 verkställd statistisk undersökning angående jordbrukets innehav av traktorer och skördetröskor m. m. (De i nedanstående utdrag av promemorian omnämnda tablåerna avser två såsom bilagor till promemorian fögade sammanställningar rörande beräkningar av bensinförbrukningen för bensindrivna jordbrukstraktorer resp. skördetröskor.)

Beträffande restitutionen av skatt å bensin till *jordbrukstraktorer* anföres i promemorian bl. a.

Enligt tablåen förbrukades under år 1960 i genomsnitt 1 109 liter bensin per traktor på jordbruk med en åkerareal av 2 hektar eller mer, d. v. s. cirka 165 liter mindre än den förbrukning, som räknats med vid fastställande av nuvarande restitutionsbelopp. Relativt sett har nedgången varit störst vid de stora jordbruken (över 30 hektar). Användningen av traktorer försvårades 1960 av otjänlig väderlek, som åtminstone vid de stora jordbruken torde ha tvingat till större insats av kraftiga maskiner, främst dieselmotorer, på bekostnad av de lättare bensintraktorerna. Den låga genomsnittssiffran för bensinförbrukningen kan dock inte bara skyllas på de onormala väderleksförhållandena. Av tablåen framgår att nyanskaffningen av bensintraktorer från 1957 varit förhållandevis mycket livligare vid småbruken (brukningsenheter under 10 hektar), med normalt den lägsta bensinförbrukningen, än vid övriga jordbruk. Detta har självfallet sänkt medeltalet för den totala förbrukningen. Vidare torde nedgången av bensinförbrukningen vid de stora jordbruken delvis få ses som en bestående företeelse, vilket för övrigt bekräftats vid en enkät nyligen med maskinkonsulenterna hos några av hushållningssällskapen. Mekaniseringen anses på dessa jordbruk ha nått så långt, att någon nämnvärd ökning av traktorernas sammanlagda arbetsinsats knappast längre är att vänta. Tillskott till traktorbeståndet måste vid detta förhållande leda till minskad körtid och lägre drivmedelsförbrukning per traktor.

Bensinskatten på en förbrukning av 1 109 liter utgör med nuvarande skattesats (38 öre per liter) 421 kr. $\frac{5}{6}$ därav blir 351 kr. Helt restitutions-

belopp borde alltså, med utgångspunkt från bensinförbrukningen 1960 och efter i övrigt oförändrade grunder för restitutionen, nu uppgå till avrundat 350 kr. för helår. Med ett restitutionsbelopp av denna storlek skulle jordbruket totalt sett, såsom framgår av tablån, bli fullt kompenserat för den del av bensinskatten, som anses belasta jordbruksdriften.

Skillnaden mellan det sålunda framräknade beloppet och det nuvarande restitutionsbeloppet (351 — 340 = 11) är alltför obetydlig för att i och för sig motivera en justering av schablonbeloppen. Att märka är också, att jordbruket totalt sett under de senaste åren torde med nuvarande restitutionsbelopp ha blivit något överkompenserat — i vart fall för åren 1960 och 1961 — vidare att beloppet vid en sannolik fortsatt förskjutning av nyanskaffningarna mot småbruket och en lika sannolik utveckling mot en minskad körtid per traktor vid de stora jordbruket förmodligen redan nu ger jordbruket tillräcklig täckning för bensinskatten.

Rörande restitutionen av skatt å bensin, som förbrukas vid drift av *skördetröskor*, anföres i promemorian i huvudsak följande.

Tablån visar en totalökning av antalet *självgående* tröskor under åren 1957—1960, en ökning som är koncentrerad till de mindre och medelstora jordbruket med genomsnittligt lägre bensinförbrukning per tröska än övriga. Förskjutningen förklarar delvis, att medelförbrukningen per tröska totalt sett var lägre 1960 än 1957. 1960 års siffra — 1 796 liter — skulle emellertid sannolikt ha varit än lägre, om driftsförhållandena det året varit normala. Det ymniga regnandet under skördesäsongen krävde givetvis större arbetsinsats och mer bränsle per tröska än vanligt. Siffran torde därför inte kunna läggas till grund för en beräkning av det restitutionsbelopp, som skall utbetalas för 1962 och följande år. Det har för övrigt vid den ovan berörda enkäten med några av maskinkonsulenterna inte bara bekräftats, att bensinförbrukningen 1960 var onormalt stor, utan också framkommit, att förskjutningen av nyanskaffningarna från större till mindre jordbruk fortgått även efter 1960 och får betraktas som en bestående företeelse. Det har vidare vid enkäten upplysts, att nyinköpen numera koncentreras på nya och lättare maskintyper med relativt låg bensinförbrukning.

1960 års siffror illustrerar rätt väl, hur bensinförbrukningen per självgående tröska kontinuerligt stiger med åkerarealen. Materialet gör det tänkbart att man som grund för en omräkning av schablonbeloppet — i stället för den totala genomsnittsförbrukningen per tröska — lägger den antagna förbrukningen det året för den s. k. mediantröskan, d. v. s. den mellansta eller den 812:e tröskan av de för året till 1 624 uppskattade tröskorna. Denna tröska befinner sig i arealskiktet 30—50 hektar och utgör nr 387 av där upptagna 490 tröskor. Till tröskan har förbrukats mellan 1 155 och 1 701 liter bensin (= medelförbrukningen i resp. storleksgrupperna 30—50 hektar och 50—100 hektar; skillnaden mellan dessa grupper förbrukning är 546 liter). Närmare bestämt kan åtgången för tröskan beräknas till 1 586 liter ($1\,155 + \frac{387}{490} \times 546$). Bensinskatten på denna förbrukning utgör med nuvarande skattesats (38 öre per liter) 603 kr. En omräkning av schablonbeloppet efter dessa grunder skulle alltså ge ett nytt restitutionsbelopp, som med 28 kr. överstiger det nuvarande. Med hänsyn till sedan 1960 sannolika utvecklingstendenser synes skäl för justering av nuvarande belopp ej föreligga.

Primärmaterialiet för en beräkning av bensinförbrukningen vid *bogserade* tröskor omfattar endast 52 brukningsenheter och svängningarna i förbrukningssiffrorna olika arealer emellan är alltför ojämna för att en omräkning efter samma grunder som beträffande de självgående tröskorna här skulle kunna göras. Det torde därför vara svårt att på 1960 års siffra grunda någon omräkning av restitutionsbeloppet. För ett bibehållande av nuvarande belopp — 150 kr. — talar, att den genomsnittliga bensinförbrukningen per motor totalt sett under 1960 (427 liter) med nuvarande skattesats skulle ge ett belopp (162 kr.), som med endast 12 kr. avviker från det nuvarande.

Motionerna

Av innehållet i de förevarande motionerna må här återges följande.

I *motionerna I: 225 och II: 277* lämnar motionärerna inledningsvis en redogörelse för gällande bestämmelser om restitution av bensinskatt för traktorer och skördetröskor och anför därefter följande. 1961 års höstriksdag beslutade höja bensinskatten med 5 öre per liter, eller med i runt tal en sjundedel. Med anledning härav synes en motsvarande höjning av de schablonmässiga restitutionsbeloppen vara väl motiverad.

Till stöd för yrkandet i *motionerna I: 459 och II: 544* anföres bl. a. följande. Den höjning av bensinskatten, som beslutades vid 1961 års höstriksdag, motiverar en höjning av de restitutionsbelopp, som fastställs på grundval av tidigare gällande bensinskatt. Med nuvarande beskattning synes det rimligt med en höjning av de årliga restitutionsbeloppen, för bensindriven traktor till 390 kronor, för bensindriven självgående skördetröska till 660 kronor och för bogserad skördetröska med bensindriven hjälpmotor till 170 kronor. Emellertid har vid årets riksdag väckts motioner med yrkanden om ändringar i bensinbeskattningen. Av den anledningen kan den erforderliga höjningen av restitutionsbeloppen ej nu anges. Motionärerna föreslår därför att riksdagen på grundval av den bensinskattensnivå, som framgent skall gälla, fastställer ifrågavarande restitutionsbelopp.

Utskottet

I de förevarande motionerna har hemställts om höjning av restitutionsbeloppen för bensin, som förbrukas inom jordbruket vid driften av traktorer och skördetröskor. Som motivering för yrkandena har anförts att bensinskatten fr. o. m. den 1 januari 1962 höjts till 38 öre per liter, under det att nuvarande restitutionsbelopp är uträknade på grundval av en skattesats av 32 öre per liter.

Utskottet behandlar till en början yrkandena om höjning av restitutionsbeloppet för jordbrukstraktorer. Med stöd av riksdagens bemyndigande har sedan år 1953 utgått individuell kompensation efter schablonmässiga grunder för skatten på den bensin, som förbrukas till bensindrivna, gummihjulsförsedda jordbrukstraktorer. Det årliga schablonbelopp, som utbetalas till

ägare av sådan traktor, har fr. o. m. år 1958 utgjort 340 kronor. Restitutionsbeloppet har fastställts med ledning av en statistisk beräkning beträffande den genomsnittliga förbrukningen år 1957 av traktorbensin på samtliga brukningsenheter i landet. Medelförbrukningen utgjorde enligt denna beräkning 1 272 liter per traktor och år. Av denna förbrukning har en sjätte-del antagits åtgå vid icke restitutionsberättigad landsvägskörning. Med utgångspunkt härifrån och med dåvarande skattesats, 32 öre per liter, har restitutionsbeloppet fastställts till ($\frac{5}{6} \times 1\,272 \times 0,32 =$) 339 kronor eller avrundat till ovan angivna belopp 340 kronor per traktor och år.

I motionerna har hemställts att restitutionsbeloppet måtte höjas till 390 kronor.

Som av den ovan lämnade redogörelsen framgår har inom statens jordbruksnämnd gjorts en bearbetning av de uppgifter om bensinförbrukning, som inhämtats vid en av nämnden för år 1960 verkställd statistisk undersökning angående jordbrukets innehav av traktorer och skördetröskor m. m. I en den 15 mars 1962 dagtecknad promemoria, vari resultatet av undersökningen redovisas, framhålls att jordbrukstraktorerna år 1960 i genomsnitt förbrukade 1 109 liter bensin per traktor, d. v. s. 163 liter mindre än den förbrukning, man räknade med vid fastställande av nuvarande restitutionsbelopp. Som förklaring härtill anges att nyanskaffningen av bensintraktorer från år 1957 varit förhållandevis mycket större vid småbruket (brukningsenheter under 10 hektar) med den normalt lägsta bensinförbrukningen än vid övriga jordbruk. Vidare uppges i promemorian att mekaniseringen vid de större jordbruket nu nått så långt, att någon nämnvärd ökning av traktorernas sammanlagda arbetsinsats knappast är att vänta. Med utgångspunkt från bensinförbrukningen år 1960 och efter i övrigt oförändrade grunder för restitutionen skulle restitutionsbeloppet utgöra ($\frac{5}{6} \times 1\,109 \times 0,38 =$) 351 kronor per traktor och år. Skillnaden mellan det sålunda framräknade beloppet och nuvarande restitutionsbelopp anser utredningsmannen alltför obetydlig för att i och för sig motivera en justering av schablonbeloppet.

Utredningen ger enligt utskottets mening stöd för antagande att jordbruket under senare år blivit något överkompenserat för erlagd bensinskatt för traktorer. Nuvarande restitutionsbelopp å 340 kronor per år torde vara tillräckligt med hänsyn till att man även i fortsättningen har att räkna med förskjutning av nyanskaffningarna till småbruket och att de större brukningsenheterna i ökad utsträckning kommer att övergå till dieseldrift. På grund härav och då jordbruket som helhet med bibehållande av nuvarande restitutionsbelopp kan beräknas erhålla full kompensation för skatten å traktorbensinen, finner utskottet inte skäl tillstyrka bifall till motionerna i denna del.

Utskottet har härefter att ta ställning till yrkandena om höjning av restitutionsbeloppen för skördetröskor. Ägare av självgående skördetröska eller

bogserad tröska med hjälpmotor erhåller sedan år 1957 restitution av skatten på den bensin, som förbrukas vid driften av tröskorna. Restitutionsbeloppet utgör för självgående skördetröska 575 kronor och för bogserad tröska 150 kronor per år. Beloppen har beräknats med ledning av statistiskt material angående den genomsnittliga årliga bensinförbrukningen under åren 1954—1956, vilken förbrukning utgjorde 1 988 liter för självgående tröska och 607 liter för bogserad tröska med hjälpmotor. Efter då gällande skattesats av 32 öre per liter utgör den därpå belöpande bensinskatten 636 resp. 194 kronor. De ovannämnda schablonbeloppen, 575 resp. 150 kronor, har framkommit efter viss reduktion med hänsyn till en antagen överrepresentation av de större brukningsenheterna i undersökningsmaterialet. Därmot har ingen reduktion gjorts för eventuell landsvägskörning.

I motionerna har hemställts att restitutionsbeloppen skall höjas till 660 kronor för självgående skördetröskor och till 170 kronor för skördetröskor med hjälpmotor.

Den inom jordbruksnämnden nyligen företagna utredningen visar, att antalet självgående skördetröskor ökat särskilt vid de mindre och medelstora jordbruken. År 1960 utgjorde medelförbrukningen per självgående tröska 1 796 liter men skulle sannolikt ha varit lägre, om inte det ymniga regnandet detta år krävt större arbetsinsatser än normalt. Utredningsmannen har därför funnit, att 1960 års siffror för medelförbrukningen inte kan läggas till grund för en omräkning av restitutionsbeloppet. Vid sina beräkningar har utredningsmannen i stället utgått från den antagna bensinförbrukningen för den s. k. mediantröskan i utredningsmaterialet. Förbrukningen för denna tröska har beräknats till 1 586 liter. Bensinskatten på en förbrukning av denna storlek utgör efter nuvarande skattesats, 38 öre per liter, 603 kronor. En omräkning av schablonbeloppet efter dessa grunder skulle alltså resultera i en höjning av gällande restitutionsbelopp med 28 kronor. Med hänsyn till utvecklingstendenserna anser utredningsmannen emellertid skäl inte föreligga för en justering av gällande restitutionsbelopp. För ett bibehållande av nuvarande restitutionsbelopp, 150 kronor, för de bogserade tröskornas del talar, framhålles i promemorian, den omständigheten, att den genomsnittliga bensinförbrukningen under år 1960, 427 liter, med nuvarande skattesats skulle ge ett restitutionsbelopp, som med endast 12 kronor överstiger det nuvarande.

Av utredningen framgår att skördetröskornas bensinförbrukning år 1960 varit onormalt stor på grund av väderleksförhållanden. Den för år 1960 beräknade förbrukningen kan därför enligt utskottets mening inte utan vidare läggas till grund för en genomsnittlig normalförbrukning vid beräkning av restitutionsbeloppet. Emellertid kan anskaffningen av skördetröskor inom överskådlig framtid antas öka relativt sett mer på de mindre jordbruken med i regel lägre bensinförbrukning än på de större, där maskinerna kan utnyttjas mera effektivt. Av utredningen framgår vidare att nyinköpen

numera koncentrerats till lättare maskintyper med relativt låg bensinförbrukning. Mot bakgrunden härav finns enligt utskottets mening inte anledning att för närvarande höja restitutionsbeloppen för skördetröskorna. Med det anförda avstyrker utskottet även bifall till motionsyrkandena om höjning av restitutionsbeloppen för självgående skördetröskor och för bogserade tröskor med hjälpmotor.

Under återopande av vad sålunda anförts för utskottet hemställa, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 225 av herrar Eskilsson och Sveningsson samt II: 277 av herr Magnusson i Tumhult m. fl. om restitution av bensinskatt för traktorer m. m., även som

2) de likalydande motionerna I: 459 av herrar Georg Carlsson och Hermansson samt II: 544 av herr Nilsson i Tvärålund m. fl. angående restitution av skatt å bensin vid förbrukning inom jordbruket, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 april 1962

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Söderquist, fröken Ranmark, herrar Oscar Carlsson, Wärnberg, Lundström, Gösta Jacobsson, Helleblad och Sundin; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Allard, Nilsson i Svalöv, Engkvist, Christenson i Malmö, Magnusson i Borås, Asp, Forsberg, Nilsson i Tvärålund och Larsson i Umeå.